

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

תורה – בראשית פרק א'

(ח) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן: (ח) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן: (ח) ועבר יי ית רקיעא ואפריש בין מיא די מלרע לרקיעא ובין מיא די מעל לרקיעא והנה כן:

(ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני: (ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני: (ח) וקרא יי לרקיעא שמיא והנה רמש והנה צפר יום תנן:

(ט) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן: (ט) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן: (ט) ואמר יי יתכנשו מן מתחות שמיא לאתר חד ותתחוי יבשתא והנה כן:

(י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים ויקרא אלהים כי טוב: (י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים ויקרא אלהים כי טוב: (י) וקרא יי ליבשתא ארעא ולבית כנישות מיא קרא יממי וחזא יי ארי טב:

רש"י

(ז) ויעש אלהים את הרקיע – תקנו על עמדו והוא עשייתו כמו ועשתה את לפרניה: מעל לרקיע – על הרקיע לא נאמר אלא מעל לרקיע לפי שהן תלוין באויר ומפני מה לא נאמר כי טוב ציוס שני לפי שלא היה נגמר מלאכת המים עד יום ג' והרי התחיל זה בשני ודבר שלא נגמר אינו צמלואו וטובו ובשלישי שנגמרה מלאכת המים והתחיל וגמר מלאכה אחרת כפל זו כי טוב צ' פעמים אחת לגמר מלאכת השני ואחת לגמר מלאכת היום:

(ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים – שא מים שם מים אש ומים שערבן זה בזה ועשה מהם שמים (ס"א שמים שם מים ד"א אש ומים):

(ט) יקוו המים – שטוחין היו על פני כל הארץ והקווס צאוקינוס הוא הים הגדול שצכל הימים:

(י) קרא ימים – והלא ים אחד הוא אלא אינו דומה טעם דג העולה מן הים צעכו לדג העולה מן הים צאספמיא:

נביא – ישעיה פרק מב' יא'-יד'

(יא) ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירנו ישבי סלע מראש הרים יצוחו: (יא) ישבח מדבחה וקריון דיתבין ביה פציחין יתבין מדבר ערבאי ישבחון מיתאיא כד יפקון מבתי עלמיהון מרישי טוריא ירימון קלהון:

(יב) ישימו ליהוה פבור ותהלתו באיים יגידו: (יב) ישון קדם יי יקרא ותושבחתה בנגון יחון:

(יג) יהוה פגבור יצא פאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצדיח על איביו יתגבר: (יג) יי למעבר גבורן אתגלי למעבר גבורא מתגלי ברגו במלול אף בזיע על בעלי דבבוהי מתגלי בגבורתה:

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

(יד) הַחֲשִׁיתִי מֵעוֹלָם אַחֲרֵי־שׁ אֶתְאַפֵּק בְּיַלְדָּהּ אֶפְעָה אֲשֶׁם וְאֶשְׂאֵף יָחַד: (יד)
 יהבית להון ארכא מעלמא דאם יתובון לאורילתא ולא תבו כחבלין על ילידתא יתגלי דיני עליהון יצרון
 ויסופון כחדא:

רש"י

(י) תהלתו מקנה הארץ – על כרחם כשיראו את גבורתי לישראל יודו כל העכו"ם כי אלהים אני. יורדי הים – פורקי בספינות. ומלואו – הקבועים בים ולא באיים אלא בתוך המים שופכים עפר כל א' ואחד כדי בית והולכים מבית לבית בספינה כגון עיר וניצוי"א:
 (יא) ישאו מדבר – קול צקיר. חכרים תשב קדר – (מוסב על ישאו) מדבר קדר שהם דרים עתה באהלים ישאו קול וירונו (כמו והחכרים אשר תשב קדר), במדבר קדר שהם דרים עתה באהלים יהיו ערים וחכרים קבועים. יושבי סלע – המתים שיחיו כן ת"י. מראש הרים יווחו – מריץ טוריח ירימון קליהון:

כתובים – משלי פרק א' ז'-י'

(י) יִרְאֵת יְהוָה רֵאשִׁית דַּעַת חֲכָמָה וּמוֹסָר אֲוִילִים בָּזוּ: (י) ריש חכמתא דחלתא דיי
 וחכמתא ומרדווא סיכלי שיטין:
 (ח) שְׂמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ וְאַל תִּטְשׁ תּוֹרַת אִמְךָ: (ח) שמע ברי מרדווא דאבוך ולא תטעי
 מנימוסא דאמך:
 (ט) בִּי לֹוִית חֵן הֵם לְרֵאשֶׁתָּהּ וְעֵנְקִים לְגִגְרָתָהּ: (ט) מטול דיאותא וחסדא אנון לרישך
 והמניכא לצורך:
 (י) בְּנֵי אִם יִפְתּוּךָ חֲטָאִים אֶל תִּבְא: (י) ברי אין נשדלו לך חטאי לא תתפיס:

רש"י

(ז) יראת ה' ראשית דעת – ע"כ פי' לצורך מה עשה שלמה הספר הזה ועתה מתחיל הספ' יראת ה' ראשית דעת, היא תרומת עיקר הדעת והיא תהיה לך הראשונה לדעת לפני חכמתך הקדם ליראה אם יורכך והיא תתן בלבך לעשות בחכמה ובלעת כי האוילים אשר אינם יראים את ה' הם בזים את החכמה ואת המוסר:
 (ח) שמע בני מוסר אביך – מה שנתן הקב"ה למשה בכתב ועל פה. אמך – אומתך כנסת
 (ט) לויית חן הם לראשיתך וענקים לגגרתך – חכמה ומוסר. חטאים – חוטאים. אל תבא – אל תאצה להם:

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

משנה – שבת פרק א'

(א) יציאות השבת שתיים שהן ארבע בפנים, ושתיים שהן ארבע בחוץ. ביצד העני עומד בחוץ ובעל הבית בפנים, פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוף ידו של בעל הבית, או שנטל מתוכה והוציא, העני חיב ובעל הבית פטור. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונתן לתוף ידו של עני, או שנטל מתוכה והכניס, בעל הבית חיב והעני פטור. פשט העני את ידו לפנים ונטל בעל הבית מתוכה, או שנתן לתוכה והוציא, שניהם פטורין. פשט בעל הבית את ידו לחוץ ונטל העני מתוכה, או שנתן לתוכה והכניס, שניהם פטורין:

החפץ והניח ברשות הרבים, לעבד עקירה והנחה: העני חייב – שעשה מלאכה שלימה. והרי שתיים מן התורה לעומד בחוץ, ואף על גב דבעינן עקירה ממקום שיהיה בו ארבעה טפחים על ארבעה טפחים והנחה במקום שיהיה בו ארבעה על ארבעה וליכא, ליד העני ובעל הבית אין זה מקום שיהיה ארבעה על ארבעה, אמרינן בגמרא לידו של אדם חשובה כארבעה על ארבעה, כיון שהיא עשויה להניח בה וליטול ממנה חפצים ואפילו גדולים הרבה: ובעל הבית פטור – פטור ומוחר גמור, דהא לאו מידי עבד: פשט בעל הבית וכו' בעל הבית חייב – הרי שתיים מן התורה לעומד בפנים: פשט העני וכו' – לעבד העני עקירה מרשות הרבים: ונטל בעל הבית מתוכה – והניח בפנים, ועבד ליה בעל הבית הנחה ברשות היחיד: או שנתן לתוכה – לעבד ליה בעל הבית עקירה מרשות היחיד: והואיל – העני והניח ברשות הרבים: שניהם פטורים – שלא עשה שום אחד מהם מלאכה שלימה. אבל אסורים לעשות כן, שמא יבואו כל אחד בפני עצמו לעשות מלאכה שלימה בשבת. הרי שתיים מדבריהם, אחת לעני בחוץ ואחת לבעל הבית בפנים. והא ללא חשיב שתיים לכל אחד, עקירה לעני ועקירה לבעל הבית הנחה לעני והנחה לבעל הבית, משום דלא חשיב ללא עקירות שהן תחילת המלאכה ואיכא למיחש שמא יגמרנה, אבל הגחות שהן סוף המלאכה לא קחשיב:

רע"ב – (א) יציאות השבת – הולאות שמרשות לרשות האמורות לכל שבת. והכנסות נמי קא קרי יציאות הולאות ומוציא מרשות לרשות – והאי דתני יציאות ולא תני הולאות ליטול דקרא נקט, דכתיב (שמות טז) אל יאחז איש ממקומו, ומיניה דרשינן הולאות, אל יאחז איש עם הכלי שצידו ללקוט המן: שתיים שהן ארבע – שתיים מן התורה, הולאות והכנסה, לבעל הבית העומד בפנים, ברשות היחיד. ועל שתיים אלו חייב על סגרתו חטאת ועל זדונו כרת ועל התראתו סקילה כמו בכל שאר מלאכות של שבת: שהן ארבע – מדבריהם הוסיפו שתיים, לאסור לכתחילה היכא שהמלאכה נעשית על ידי שנים זה עוקר וזה מניח, דשנים שעשאוה פטורים, שנאמר (ויקרא ז) בעשותה אחת מכל מלות ה', העושה את כולה ולא העושה מקלתה. וכן בכל מלאכות של שבת אמרינן יחיד שעשאה חייב, שנים שעשאוה פטורים: ושתיים שהן ארבע בחוץ – שתיים מן התורה, הולאות והכנסה, לעני העומד בחוץ, ברשות הרבים: שהן ארבע – מדבריהם הוסיפו שתיים, לאסור לכתחילה כשה עוקר וזה מניח: פשט העני את ידו – ובתוכה קופה או הסל שמקבל בו ככרות מבעל הבית – ולהכי נקט הולאות בלשון עני ועשיר, לאגב אורחיה קמשמע לן למאור הבאה בעצירה אסורה וחייבין עליה: ונתן לחוץ ידו של בעל הבית – לעבד ליה עקירה מרשות הרבים והנחה ברשות היחיד: או שנטל מתוכה והוציא –

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

(ב) לֹא יֵשֵׁב אָדָם לְפָנַי הַסֵּפֶר סְמוּךְ לַמִּנְחָה, עַד שְׂיִתְפַּלֵּל. לֹא יִכַּנֵּס אָדָם לַמְּרִחֵץ וְלֹא לַבְּרִסְקֵי וְלֹא לְאָכַל וְלֹא לְדִין. וְאִם הִתְחִילָה, אִין מִפְּסִיקֵין מִפְּסִיקֵין לְקָרוֹת קְרִיאַת שְׁמַע, וְאִין מִפְּסִיקֵין לְתַפְּלָה:

לדמרינן: אין מפסיקין – אלא יגמור ואחר כך יתפלל. והוא שיש שהות ביום לגמור קודם שיעבור זמן התפילה. והתחלת התפילה משיניח מעפורת של ספרים בין ברכיו, הוא הסודר שנותן המתגלה על ברכיו כדי שלא יפול השער על בגדיו. והתחלת המרחץ משיפשוט הבגד הסמוך לבשרו, ואית למפרשי משיסיר הסודר שעליו שהוא ראשון להפשטת בגדיו. והתחלת הבורסקי משיחגור בין כתפיו את צחי זרעותיו כדי להתעסק בעורות. והתחלת אכילה משיטול ידיו. והתחלת הדין משיטעטפו הדיינין בטליתן לשבת לדין באימה וזיראה, ואם היו מעוטפים ויושבים בדיו ובא לפנייהם דין אחר סמוך למנחה, הויא התחלת אותו הדין משפתחו בעלי הדין בטענותם: מפסיקין לקריאת שמע – מלחא אחריתא נקט והכי קאמר, חברים העוסקים בתורה מפסיקים תורתם לקריאת שמע דמנחה קבוע דכתיב (דברים ו) בשכבך ובקומך: ואין מפסיקין לתפלה – שאין לה זמן קבוע דאורייתא. ולא שנו אלא כגון רבי שמעון בר יוחאי וחביריו שתורתן אומנותן, אבל אנו הואיל ואנו מפסיקים תורתנו לאומנותנו כל שכן שנפסיק לתפילה:

(ג) לֹא יֵצֵא הַחַיִּט בְּמַחְטוֹ סְמוּךְ לַחֲשֻׁבָה, שְׂמָא יִשְׁבַּח וְיֵצֵא. וְלֹא הַלְּבָבֵל בְּקִלְמוֹסוֹ. וְלֹא יַפְלֶה אֶת בְּלִיּוֹ, וְלֹא יִקְרָא לְאוֹר הַגֵּר. בְּאַמַּת אַמְרוֹ, הַחֲזוֹן רוּאָה הֵיכָן הִתְיַנְּקוֹת קוֹרְאִים, אֲבָל הוּא לֹא יִקְרָא. בִּיּוֹצֵא בּוֹ, לֹא יֵאָכַל הָזָב עִם הָזָבָה, מִפְּנֵי הַרְגֵּל עֲבָרָה:

יקרא לאור הנר – בספר, שמה יטה הנר להביא השמן לפי הפתילה כדי שידלוק יפה ונמצא מבעיר בשבת. ואפילו היה הנר גבוה שהים ושלש קומות לעולם אסור לקרות לאור הנר אלא אם כן יש עמו אדם אחר לשמרו, או אם הוא אדם חסוד שאינו רגיל לעולם לתקן הנר: החזן – מלמד תינוקות: מהיכן התינוקות קורין – מהיכן יתחילו לקרות, דבעיון מועט כי האי לא גזרינן שמה יטה.

רע"ב – (ב) לא ישב אדם לפני הספר – ואפילו בחול. ומשום דבעי למתני לא יאח החייט במחטו וכו' שמה ישכח ויאל, דדמי לגזירה דלא ישב אדם לפני הספר סמוך למנחה שמה ישכח ולא יתפלל, משום הכי תנא להו הכא. ואידי דזוטרן מילייהו פסיק ותני להו ברישא, והדר מפרש מילי דשבת ומאריך בהן: סמוך למנחה – מנחה גדולה משש שעות ומחאה ולמעלה, וסמוך למנחה היינו מתחלת שעה שביעית. ואע"פ שעונתה מרובה, גזרה שמה ישבר הזוג של ספרים אחר שהתחיל להסתפר ותעבור עונת התפילה קודם שיתקנו וישלים התפורה: ולא יכנס למרחץ – סמוך למנחה, שמה יתעלף: ולא לבורסקי – מקום עיבוד העורות, דלמא חזי פסידא וקלקול בעורות אם לא יניעם ממקומם ויתקנס, וימשך במלכתו עד שתעבור עונת התפילה: ולא לאכול – אפילו בסעודה קטנה, שמה ימשך בסעודה: ולא לדיו – אפילו בגמר דין שכבר שמעו טענות בעלי דינין ולא נשאר עליהן אלא לפסוק הדיו בלבד, דלמא חזו טעמא ויסתרו מה שהיו רואים לפסוק וחוזר להיות תחילת הדיו: ואם התחילו – בחד מכל הני

רע"ב – (ג) לא יאח החייט במחטו – אפילו תחובה לו בצגדו, שמה ישכח ויאל, ואומן לך אומנותו חייב, שדרך האומנין לתחבו בצגדיהן כשיוצאין לשוק: שמה ישכח ויאל – משתחשך: הלבלב – הסופר: בקולמוסו – התחוב אחורי אזניו כדרך הסופרים: ולא יפלה את כליו – מבער כניס מצגדיו. תרגום בערתי הקדש, פליתי: ולא

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

הזב עם אשתו זבה ואע"פ ששניהם טמאים: מפני הרגל עבירה – שמחוך שהם מתיחדים יבוא לבעול זבה שהיא זכרת. וזב וזבה לרבותא נקט שהתשמיש קשה להן ואיכא למימר דולאי לא יבואו לידי הרגל עבירה אפילו הכי לא יאכלו זה עם זו:

(ד) וְאָלוּ מִן הַהֶלְכֹת שְׂאֵמְרוּ בְעֵלְיִת חֲנַנְיָה בֶן חֲזַקְיָה בֶן גְּרִיּוֹן כְּשֶׁעָלוּ לְבַקְרוֹ. נִמְנָו וְרָבוּ בֵּית שְׂמַאי עַל בֵּית הַלֵּל, וְשִׁמוּנָה עֶשֶׂר דְּבָרִים גָּזְרוּ בוֹ בַיּוֹם:

טובלין צמי מערות סרוחין, והיו נותנין עליהם אחר כך מים שאובין להעביר סרוחין המים, התחילו ועשאום קצב לומר לא מי המערות מטהרים אללא המים שאובין מטהרים, עמדו וגזרו עליהם טומאה, ללמא אתו לטבולי תורת מקוה וטבלי בשאובים. והגזירה הששית, שיהיו הספרים של כתבי הקודש פוסלין את התרומה במגע. שבתחילה היו מלניעין אוכלין דתרומה אלל ספר תורה, אמרי האי קודש והאי קודש, כיון דחזו דקא אתו ספרים לידי פסידא, שהעכברים המלניין אלל האוכלין היו מפסידים את הספרים, גזרו שיהיו הספרים דהיינו תורה נביאים וכתובים במגען פוסלין את התרומה. והגזירה השביעית, גזרו על סתם ידים שפוסלות את התרומה, מפני שהידים עסקניות הן ונוגעות בצשרו במקום הטיונפת, וגנאי לתרומה אם יגע בה בידים מזהמות והיא נמאסת על אוכליה. והגזירה השמינית, האוכלין שנטמאו במשקין שאותן המשקין נטמאו מחמת ידים שנגעו בהן קודם נטילה, גזרו על המשקין שיטמאו את האוכלין, שכל הדברים הפוסלין את התרומה מטמאין את המשקין להיות תחילה, גזירה משום משקין הבאים מחמת שרץ לאשכחן בהן שהן ראשונים מדאורייתא. והאי גזור בכל טומאת משקין להיות תחילה ולא גזור נמי באוכלין גזירה משום [אוכלין] הבאים מחמת שרץ, היינו טעמא לאחמור רבנן במשקין משום דעלולים לקבל טומאה, שאינן כריכיין תיקון הכשר להביאן לידי קבלת

והתינוקות קורין לפני רבן לאור הנר, שאימת רבן עליהם: אבל הוא לא יקרא – כל הפרשה, מפני שאין אימתן עליו ושמירתן לא היא שמירה. ומהאי טעמא נמי איכא למאן דאמר דאשה שומרת לבעלה אין שמירתה שמירה שאין אימתה עליו: כיוצא בו – לעשות הרחקה מן העבירה אמרו לא יאכל

רע"ב – (7) ואלו מהלכות – אין פולין ואין קורין לאור הנר דתנן במתניתין: בעליית חנניה בן חזקיה – שצקשו חכמים לגנוז ספר יחזקאל שדבריו נראים כסותרים דברי תורה, כגון כל נבלה וטרפה מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים (יחזקאל מד), כהנים הוא דלא אכלי הא ישראל אכלי, וכגון וכן תעשה בשצעה בחדש (שם מה) היכן נרמז קרבן זה בתורה, ונטמן חנניה בן חזקיה בעליה וישב סם ופירש ספר יחזקאל: ושמונה עשר דבר גזרו בו ביום – שנחלקו בית שמאי ובית הלל ועמדו למנין ורבו בית שמאי ופסקו כמותם כדכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות. וכולהו י"ח דבר מייתי להו בגמרא, ואלו הן: האוכל אוכל שהוא ראשון לטומאה או שני לטומאה, גזרו שיהא נעשה גופו שני לטומאה ופוסל את התרומה במגעו, ששני פוסל בתרומה. הרי אלו שתי גזירות, אוכל אוכל ראשון ואוכל שני. והשניה משקין טמאים נעשה גם כן שני לטומאה ופוסל את התרומה, הרי שלש – וטעמא דגזור בהני, דזמנין דאכיל אוכלין טמאים ושדי משקין דתרומה בפומיה בעוד שהאוכלים טמאים בפיו ופסיל להו, וזמנין דשתי משקין טמאים ובעודן בפיו שדי אוכלין דתרומה בפיו ופסיל להו. וגזרו על הבא ראשון ורובו לאחר שטבל מטומאתו בו ביום במים שאובין, ועל טהור גמור שנפלו על ראשו שלשה לוגין מים שאובין. הרי חמש גזירות. וטעמא דגזור טומאה על הגי לטמא אדם, לפי שהיו

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

בשעת צלילה מכשירן לקבל טומאה ואע"פ שהולך לאיבוד ולא ניחא ליה, גזירה שמא יבאור בקופות מזופפות לאז ניחא ליה במשקה היואל מהן שהרי אינו הולך לאיבוד ומכשיר מן התורה. והגזירה השלש עשרה, שיהיו גידולי תרומה תרומה, ואפילו בדבר שזרעו כלה כגון תבואה וקטנית, גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן שאסורה באכילה ובא לזרעה, וגזר שיהא בשמה הראשון והרי היא תרומה טמאה, לחיישינן דלמא משהי לה עד זמן זריעה ורחי למיכלה בטומאה. והגזירה הארבע עשרה, מי שהחשיך לו בדרך נותן כיבו לנכרי ולא יטלטלו פחות פחות מארבע אמות. והגזירה החמש עשרה והשש עשרה, אין פולין ואין קורין לאור הנר דתנן במתניתין. והגזירה השבע עשרה, גזרו על פתן של עובדי כוכבים ועל שמנן ועל יינן ועל בנותיהן. וכולהו גזירה חדא היא, כדלמרינן גזרו על פתן משום שמנן, ועל שמנן משום יינן, ועל יינן משום בנותיהן, ועל בנותיהן משום דבר אחר, כלומר משום עבודת כוכבים. והגזירה השמונה עשרה, גזרו על תינוק עובד כוכבים שיהא מטמא בזיבה, כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל אלכו במשכב זכור:

(ה) **בית שמאי אומרים, אין שורין דיו וסממנים וכו' שינינו, אלא כדי שישורו מבעוד יום. ובית הלל מתירין:**

הדולק בשבת וקדירה שעל גבי כירה דמודו זהו בית שמאי, [בדמפקר] אפקורי לכלים ושוב אינו מלווה על שבתתן: ובית הלל מתירין – משנתן המים מבעוד יום אע"פ שהן נישורין והולכין בשבת, דסברי על שבתת זהמה אדם מוזהר להיות זה לער בעלי חיים, אבל לא על שבתת כלים:

(ו) **בית שמאי אומרים, אין נוהגין אוגין של פשתן לתוך התנור, אלא כדי שיהבילו מבעוד יום, ולא את הצמר ליודה, אלא כדי שיקלט העין. ובית הלל מתירין. בית שמאי אומרים, אין פורשין מצודות חיה ועופות ודגים, אלא כדי שיעודו מבעוד יום. ובית הלל מתירין:**

טומאה כמו האוכלין שצריכין נתינת מים להכשירן לקבל טומאה. והגזירה התשיעית, כלים שנטמאו במשקין שנטמאו המשקים בשרץ, שאע"פ שהם ראשון לטומאה, לאורייתא אין יכולים לטמא אדם וכלים, שאין אדם וכלים מקבלים טומאה אלא מאב הטומאה ולא ממשקין שנטמאו בשרץ שהם ראשונים, ורבנן גזרו עליהו שיטמאו כלים גזירה משום משקה דזב וזבה, שהן רוקו ומימי רגליו, שהן אב הטומאה ומטמאין כלים מדאורייתא. והגזירה העשירית, שיהיו בנות כותים נדות מעריסתן, כלומר מיום שנולדו, שתינות בת יומא מטמאה בנדה, וכותים לית להו מדרש זה, וכי חזיין לא מפרשי להו, הלכך גזרו בהו רבנן. והגזירה האחת עשרה, שיהו כל המיטלטלין מביאין את הטומאה בעובי המרדע, והוא מלמד הבקר, ויש בהקפו טפח אבל אין בעביו טפח. ואע"פ שמן התורה אין אהל פחות מטפח, גזרו רבנן על כל המיטלטלין שיט בהקפן טפח שאם ראשן אחד האהיל על המת וראשן אחד על הכלים מביאין להן טומאת אהל, גזירה אטו מי שיט בעביו טפח שמביא את הטומאה מן התורה. והגזירה הששים עשרה, הבואר ענבים לדרכן בגת המשקה היואל מהן

רע"ב – (ה) אין שורין דיו – סממנים שעושים מהם דיו לכתיבה: וסממנים – לצבע: וכרשינים – מאכל זהמה, ורגילים לשרות אותן במים תחלה, וקורין להם בערבי כרסנ"ה, ובלע"ז וי"ש. וסברי בית שמאי אדם מוזהר על שבתת כלים כמו על שבתת בהמתו, והיינו טעמא דאין נותנין אונין, והיינו טעמא דאין פורשין מצודות. ונר

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

קולטת כל הלילה. ולא שרו בית הלל אלא ביורה עקורה מן האש, שאם יש תחתיה אש בשבת אסור, גזירה שמה יחתה בגחלים – ואריך נמי שתהא היורה שתומה וטוחה צטיט, גזירה שמה יגיס ויהפך זה בשבת וחייב משום מבשל:

(ז) בית שְׂמַאי אומְרִים, אִין מוֹכְרִין לְנִכְרִי וְאִין טוֹעֲנִין עִמּוֹ וְאִין מַגְבִּיהִין עֲלָיו, אֶלְא כְּדִי שְׂיִגְיַע לְמָקוֹם קְרוֹב. וּבֵית הֵלֵל מִתִּירִין:

המקום שרואה להוליכו קרוב שיוכל להגיע שם מצעוד יום: ובית הלל מתירין – כדי שיכל מפתח ביתו מצעוד יום:

(ח) בית שְׂמַאי אומְרִים, אִין נוֹתְנִין עוֹרוֹת לְעַבְדָּן וְלֹא בָלִים לְכוֹבֵס נִכְרִי, אֶלְא כְּדִי שְׂיִעֲשֶׂוּ מִבְּעוֹד יוֹם. וּבְבֵית הֵלֵל מִתִּירִין עִם הַשְּׂמִשׁ:

רע"ב – (ח) לעבדן – מעבד העורות: מתירין עם השמש – בעוד שהחמה על הארץ קודם שתשקע:

(ט) אָמַר רַבֵּן שְׂמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, נוֹהֲגִין הָיוּ בֵּית אַבָּא שְׂהִיּוּ נוֹתְנִין כְּלִי לְבָן לְכוֹבֵס נִכְרִי שְׁלֹשָׁה יָמִים קִדְּם לְשַׁבָּת. וְשׂוֹיִן אֵלָיו וְאֵלָיו, שְׂטוֹעֲנִין קוֹרוֹת בֵּית הַיָּבֵד וְעִגּוּלֵי הַגָּת:

הגת – הגך דגת קרי עיגולין, שהיו דפין עבין עשוין בעיגול. ובהא מודו בית שמאי לבית הלל משום דאי עביד להו בשבת ליכא חיוב חטאת, דאין נותנין קורה על גבי זיתים עד שטוחנין תחלה בריחים, וכן בענבים דורכים אותן ברגל תחלה, ובלאו קורה נמי משקה נפיק ממילא אלא דלא נפיק שפיר כי השתא, הלכך לא דמי לדש:

רע"ב – (ט) כלי לבן – שהוא קשה לכבס ואריך שלשה ימים. ומתירין על עצמן כבית שמאי. ואין הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, אלא כבית הלל שמתירין עם השמש: ושׂוֹיִן – בית שמאי ובית הלל שטוענין את הזיתים מצעוד יום בקורת בית הבד. לאחר שטחנו הזיתים טוענין עליהם קורות כבדים והמשקה זכ והולך מאליו כל השבת: ועגולי

(י) אִין צוֹלִין בְּשָׂר, בְּצֵל וּבִיץָה, אֶלְא כְּדִי שְׂיִצְלוּ מִבְּעוֹד יוֹם. אִין נוֹתְנִין פֶּת לְתַנּוּר עִם חֲשֵׁכָה, וְלֹא חֲרָרָה עַל גְּבִי גַחְלִים, אֶלְא כְּדִי שְׂיִקְרְמוּ פְּגִיָּה מִבְּעוֹד יוֹם. רַבִּי אֶלְיָעֶזֶר אומֵר, כְּדִי שְׂיִקְרְמוּ הַתַּחְתּוֹן שְׁלָה:

אור התנור: כדי שיקרום התחתון – המדובק לחרס התנור, שהוא נאפה תחילה קודם שיקרמו הפנים שכלפי אור התנור, ובהכי סגי. ואין הלכה כר' אליעזר:

רע"ב – (י) כלי שיצלו – כמאכל בן דרוסאי, והוא שליט בשול, וכך הוא ראוי לאכילה ותו ליכא למגזר שמה יחתה בגחלים: חררה – עוגת רפאים: שיקרמו – תחילת אפיה עושין כמו קרום: פניה – שהם כלפי

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

(יא) מְשַׁלְשֵׁלִין אֶת הַפֶּסַח בְּתַנּוּר עִם חֲשֵׁכָה. וּמֵאַחֲזִיזִין אֶת הָאוּר בְּמִדּוּרַת בַּיִת הַמוֹקֵד. וּבְגִבּוּלֵין כְּדֵי שְׂיֵאָחֲזוּ הָאוּר בְּרֶבֶן. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, בְּפִתְחֵינִי כָּל שְׂהוּא:

יחפים על הרלפה של שיס: ובגבולין – לריד אדם להבעיר מדורתו מצעוד יום כדי שתאחזו האור בצובה. וכמה בצובה, כדי שתהא שלהבת עולה מאליה ואינה לריכה לקיסמין דקין תחתיה להבעירה: אף בפחמין כל שהן – כי היכי למדורת בית המוקד מקילינן בבית המוקד לכהנים, כמו כן במדורת פחמים מקילינן לכל אדם ואין לריד להאחזי בהן האור אלא כל שהוא, שאין דרכה להיות כזה והולכת ולא אהו לחתויי בהו. והלכה כרבי יהודה, לליכא מאן דפליג עליה:

רע"ב – (יא) משלשלין את הפסח – התנורים שלהן פיהן למעלה ומורידין הללי לתוכו, להכי תני משלשלין: עם חשיכה – ואע"ג דבעלמא אין אולין כלאמרן, הכא שרי, דבני חצורה זריזין הן ומדכרי אהדלי ולא אהו לחתויי בגחלים: ומאחזיזין את האור – מעט בעלים של מדורת בית המוקד, ולא חיישינן שמא יצואו הכהנים להבעירה משתחשך, דכהנים זריזין הן: בית המוקד – לשכה גדולה היתה בעזרה שמיסקין בה מדורה תמיד והכהנים מתחממים שם לפי שהולכים

גמרא – שבת דף יג' ע"א

לא יאכל הזב עם הזבה וכו'. איבעיא להו נדה מהו שתישן עם בעלה היא בבגדה והוא בבגדו.

תא שמע אל ההרים לא אכל ועיניו לא נשא אל גלולי בית ישראל ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב מקיש אשה נדה לאשת רעהו מה אשת רעהו הוא בבגדו והיא בבגדה אסור אף אשתו נדה הוא בבגדו והיא בבגדה אסור.

תני דבי אליהו מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושימש תלמידי חכמים הרבה ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ואמרה להם כתיב בתורה כי הוא חייך ואורך ימיך בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה

ושימש תלמידי חכמים הרבה מפני מה מת בחצי ימיו ולא היה אדם מחזירה דבר פעם אחת נתארחתי אצלך והיתה מסיחה כל אותו מאורע ואמרתי לה בתי בימי נדוּתך מה הוא אצלך אמרה לי חס ושלוּם אפילו באצבע קטנה לא נגע [בי] בימי לבוניך מהו אצלך אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ולא עלתה דעתו על דבר אחר ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פנים לתורה שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב כי אתא רב דימי אמר מטה חדא הואי במערבא אמרי אמר רב יצחק בר יוסף סינר מפטיק בינו לבינה:

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

רש"י על הגמרא

נדוּחַד - כל שצעה של ראייה ראשונה:
 ליבונד - כגון זכה שסופרת שצעה נקיים
 משפסקה, ולריכה להיות לזכנת לבנים
 לבדיקה, שמא תראה ותסתור ספירתה: בנדת
 טומאתה - ועד שתזכר במים לטבילה היא
 בנדתה, למרבינן מתהיה בנדתה זהויתה
 תהא עד שתזכר במים, בחורת כהנים: מטה
 חלח הואי - רחצה, ולא קירוב זכר הואי,
 וכבר דקרי בהכי: סינר - פורלני"ט שהיא
 חוגרת זו ומגיע ממחנים ולמטה:

שחישן עם צעלה - במטה, כגון שהוא טמא
 לזכר למיחש משום טהרה, או בזמן הזה
 שאין זו טהרה, מי חיישין להרגל עזירה, או
 דילמא כיון דזכר היכרא מדכר דכירי: אל
 ההרים לא אכל - צפרק אלו הן הנשרפין
 בסנהדרין (פא, א) מפרש ליה שלא נתפרנס
 בזכות אבות, שלא הורד לכך לפי שהוא
 לדיק: מה אשת רעהו כו' - לאסור לו יחוד
 מן התורה, בקדושין (פ, ב) מאחיד בן אמן:
 ושימש תלמידי חכמים - להסבירו סתומות
 המשנה וטעמיה, והוא הנקרא תלמוד:

זוהר - הקדמה בראשית דף י' ע"א

פֶּתַח רְבִי אֶלְעָזָר וְאָמַר (שיר השירים ג) מִי זֹאת עוֹלָה מִן הַמִּדְבָּר וְגו', מִי זֹאת,
 בְּלֵאל דְתַרְוִין קְדוּשִׁין (קדישין) דְתַרְוִין עֲלָמִין בְּחַבְרָא חֲדָא וְקְשׁוּרָא חֲדָא.
 עוֹלָה מִמֶּשׁ לְמַהוּי קְדֻשׁ קְדֻשִׁין. דְּהָא קְדֻשׁ קְדֻשִׁין מִי. וְאֵתְחַבְרָא בְּזֵא"ת.
 בְּגִין לְמַהוּי (זאת) עוֹלָה דְאִיהִי קְדֻשׁ קְדֻשִׁין. מִן הַמִּדְבָּר דְּהָא מִן הַמִּדְבָּר
 יִרְתָּא לְמַהוּי בְּלָה וְלְמִיעַל לְחַפָּה. תּוּ מִן הַמִּדְבָּר אִיהִי עוֹלָה כְּמָא דְאֵת
 אָמַר, (שיר השירים ד) וּמִדְבָּרָה נְאוּהָ בְּהַהוּא מִדְבָּר (דף י' ע"ב) דְלְחִישׁוּ בְּשַׁפְּוֹן
 אִיהִי עוֹלָה:

וְתַנְיִנָן מֵאִי דְכַתִּיב, (שמואל א ד) הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֱלֹהִה אֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים
 הַמְכִּים אֶת מִצְרַיִם בְּכָל מִכָּה בַּמִּדְבָּר. וְכִי כָּל דְעֵבֵד לֹון קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
 בַּמִּדְבָּר הוּהוּ, וְהָא בְּיִשׁוּבָא הוּהוּ. אֵלֶּא בַּמִּדְבָּר, בְּדַבְרָא, כְּמָא דְאֵת אָמַר,
 (שיר השירים ד) וּמִדְבָּרָה נְאוּהָ. וְכַתִּיב, (תהלים עה) מִמִּדְבָּר הָרִים. אוּף הָכִי עוֹלָה
 מִן הַמִּדְבָּר, מִן הַמִּדְבָּר וְדֵאִי. בְּהֵיא מְלָה דְפּוּמָא אִיהִי סְלָקָא וְאֶעֱלֵת בֵּין
 גְּדָפֵי דְאֵמָא, וְלִבְתַּר בְּדַבְרָא נְחָתָא וְשָׂרְיָא עַל רִישֵׁיהּ דְעֵמָא קְדֻשָׁא:
 הִי סְלָקָא בְּדַבְרָא. דְּהָא בְּשִׁירוּתָא כַּד כַּד נֶשׁ קָאִים בְּעַפְרָא אִית לִיה
 לְבָרְכָא לְמֵאֲרִיָּה. בְּשַׁעֲתָא דְפָקַח עֵינָיו הִיךְ מְבָרַךְ. הָכִי הוּוּ עֵבֵדֵי חֲסִידֵי
 קְדָמָא, נְטִלָא דְמִיָּא הוּוּ יְהִיבֵי קְמִיָּהוּ, וּבְזַמְנָא דְאֵתְעֵרוּ בְּלִילִיא אֲסַחֵן
 יְדִיָּהוּ. וְקִיָּמִי וְלָעָן בְּאוּרִיָּתָא וּמְבָרְכִי עַל קְרִיאָתָה (וכו'). תְּרַנְגוּלָא קְרִי
 וְכַדִּין פְּלָגוּת לִילִיא מִמֶּשׁ, וְכַדִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ס' ב) אֲשַׁתְּכַח עִם
 צְדִיקִיָּא בְּגִנְתָּא דְעֵרוּ, וְאֲסִיר לְבָרְכָא בִּידִין מְסוּאָבוּת וּמְזֵהֲמוּת. (ומברכין).
 וְכוּ כָּל שַׁעֲתָא:

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

בְּגִין דְּבִשְׁעָתָא דְּבַר נְשׁ נְאִים, רוּחִיהָ פְּרָחָא מְנִיָּה. וּבִשְׁעָתָא דְּרוּחִיהָ פְּרָחָא מְנִיָּה, רוּחָא מְסַאָבָא זְמִין וְשָׂרְיָא עַל יְדוּי וּמְסַאָב לֹון וְאַסִּיר לְבִרְכָא בְּהוּ בְּלֹא נְטִילָה. וְאִי תִימָא אִי הָכִי הָא בִּימָמָא דְּלֹא נְאִים וְלֹא פְּרַח רוּחִיהָ מְנִיָּה וְלֹא שָׂרְיָא עֲלֵיהָ רוּחָא מְסַאָבָא וְכַד עָאֵל לְבֵית הַפְּסָא לֹא יִבְרַךְ וְלֹא יִקְרָא בְּתוֹרָה אֲפֵלּוּ מְלָה חֲדָא עַד דְּיִסְחִי יְדוּי. וְאִי תִימָא בְּגִין דְּמְלוּכְלָכִים אֲנֹון, לֹאָו הָכִי הוּא, בְּמָה אֲתִלְכְּלוּ. אֲלֹא וּוִי לְבָנֵי עֲלָמָא דְּלֹא מְשִׁיחִין וְלֹא יְדַעִין בְּיִקְרָא דְּמֵאֲרִיָּהוּן וְלֹא יְדַעִי עַל מַה קְיִימָא עֲלָמָא. רוּחָא חֲדָא אִית בְּכָל בֵּית הַפְּסָא דְּעֲלָמָא דְּשָׂרְיָא תַּמָּן וְאַתְהֵנִי מַהֲהוּא לְכְּלוּכָא וְטַנוּפָא וּמְיָד שָׂרֵי עַל אֲנֹון אֲצַבְעֵן דִּידוּי דְּבַר נְשׁ:

הלכה – שולחן ערוך או"ח סימן סא' ועוד

סימן סא – דין כמה צריך לדקדק ולכוין בקריאת שמע:

(א) יקרא קריאת שמע בכוונה, באימה, ביראה, ברתת וזיע:

(כד) צריך לקרות קריאת שמע בטעמים כמו שהם בתורה: הגה – אבל לא נהגו כן במדינות אלו, ומ"מ המדקדקים מחמירים בכך:

סימן צ – מקום הראוי להתפלל עם הצבור, ודין ההולך בדרך:

(יא) מי שיש לו בהכ"נ בעירו ואינו נכנס בו להתפלל נקרא שכן רע וגורם גלות לו ולבניו:

סימן צח – צריך שיהיה לו כוונה בתפלתו:

(א) המתפלל צריך שיכוין בלבו פירוש המלות שמוציא בשפתיו; ויחשוב כאלו שכינה כנגדו; ויסיר כל המחשבות הטורדות אותו עד שתשאר מחשבתו וכוונתו זכה בתפלתו; ויחשוב כאלו היה מדבר לפני מלך בשר ודם היה מסדר דבריו ומכוין בהם יפה לבל יכשל, ק"ו לפני מו"ה הקב"ה שהוא חוקר כל המחשבות. וכך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונין בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כח השכלי, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה. ואם תבא לו מחשבה אחרת בתוך התפלה, ישתוק עד שתתבטל המחשבה. וצריך שיחשוב בדברים המכניעים הלב ומכוונים אותו לאביו שבשמים, ולא יחשוב בדברים שיש בהם קלות ראש: הגה – ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובטפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבו (הר"י ריש פרק אין עומדין). ואסור לאדם לנשק בניו הקטנים בבהכ"נ, כדי לקבוע בלבו שאין אהבה כאהבת המקום (בנימין זאב סי' קס"ג ואגודה פ' כיצד מברכין):

(ד) התפלה היא במקום הקרבן, ולכך צריך ליזהר שתהא דוגמת הקרבן בכוונה ולא יערב בה מחשבה אחרת, כמו מחשבה שפוסלת בקדשים; ומעומד, דומיא דעבודה; קביעות מקום כמו הקרבנות, שכל אחד קבוע מקומו לשחיטתו ומתן דמיו, ושלא יחוץ דבר בינו לקיר, דומיא דקרבן שהחציעה פוסלת בינו לקיר; וראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפלה, כגון בגדי כהונה, אלא שאין כל אדם יכול לבזבו על זה; ומי"מ טוב הוא שיהיו לו מכנסים מיוחדים לתפלה, משום נקיות:

חק לישראל – פרשת בראשית יום ב'

סימן קכד – דין הנהגת ש"צ ביי"ח הברכות, ודין עניית אמן:
 (ז) לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"צ חוזר התפלה, ואם שח הוא חוטא, וגדול עונו מנשוא, וגוערים בו: הגה – וילמד בניו הקטנים שיענו: אמן, כי מיד שהתינוק עונה: אמן, יש לו חלק לעולם הבא (כל בו):

סימן קכה – דיני קדושה:
 (א) אין הצבור אומרים עם ש"ץ נקדישך, אלא שותקין ומכוונין למה שש"צ אומר עד שמוגיע לקדושה, ואז עונים הציבור קדוש:
 (ב) טוב לכוין רגליו בשעה שאומר קדושה עם שליח ציבור: הגה – ויש ליטא העינים למרום בשעה שאומרים קדושה, וכן מנענעים גופן ונושאים אותנו מן הארץ (טור ושבולי לקט); ואין לדבר באמצע הקדושה (מהרי"ל וב"י בשם מהרי"א ודרך ארץ זוטא). ומי שאמר סדר קדושה, ובא לבהכ"נ ומצא צבור עונין קדושה, חוזר ועונה עמהם (תשובת הרשב"א סי' רמ"ט):

לע"נ

זאב ואיים בן שרה, גד גבריאל בן סוזן, דניאלה פורטונה בת רוזל, צדיקה בת שרה ז"ל.